

BS/110/2013

**POLITYKA PRORODZINNA –
OCENY I POSTULATY**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W swoim drugim exposé premier Donald Tusk zapowiedział „rewolucję na rzecz dzietności”. Ostatnie miesiące przyniosły wiele zmian w polityce prorodzinnej, do których zaliczyć należy m.in. wprowadzenie rocznych urlopów rodzicielskich, finansowe wsparcie budowy żłobków, dofinansowanie przedszkoli, a także refundację in vitro (dla 15 tys. par w ciągu najbliższych trzech lat). Gdy rok temu pytaliśmy o ocenę polityki prorodzinnej, jej postrzeganie było dość krytyczne. Jak obecnie oceniana jest ta sfera działalności rządu¹? Czy Polacy widzą potrzebę prowadzenia przez państwo polityki pronatalistycznej? Jakie formy wspierania rodziny uważają za najbardziej zachęcające młodych ludzi do posiadania dzieci?

Zaledwie co ósmy badany (13%) jest zadowolony z polityki państwa wobec rodziny, co drugi (51%) ocenia ją dostatecznie, a co trzeci (32%) – niedostatecznie.

Tabela 1

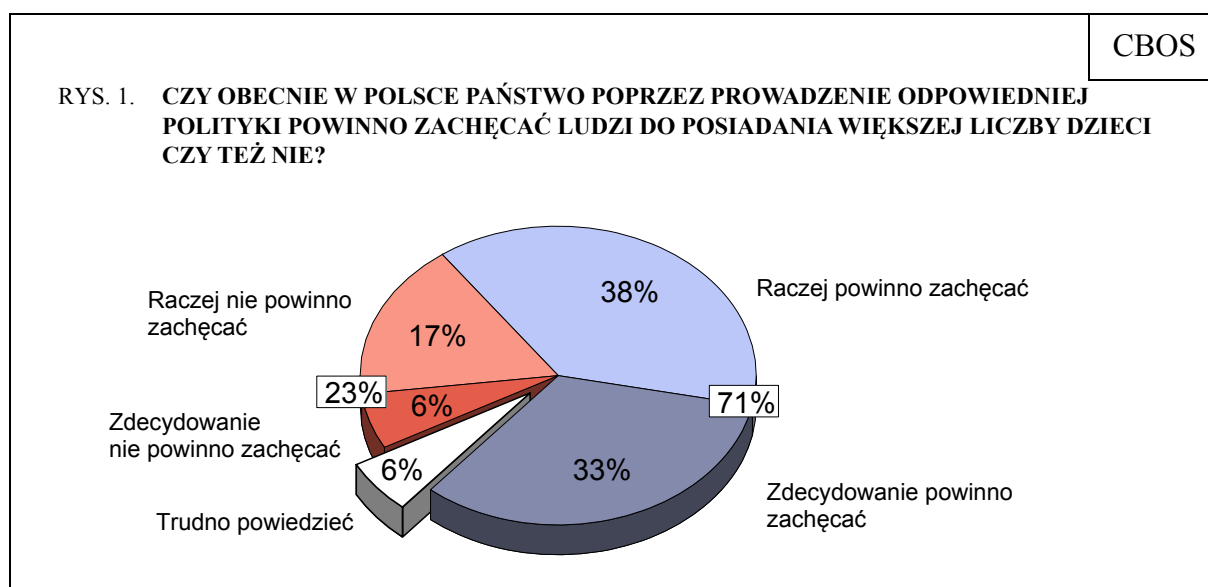
Ludzie różnie oceniają obecną politykę państwa wobec rodziny. Stosując skalę ocen od bardzo dobrze do niedostatecznie, proszę powiedzieć, jak ocenia Pan(i) obecną politykę państwa wobec rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	IX 1996	II 2000	II 2006	IV 2012	VII 2013
	w procentach				
Dobrze i bardzo dobrze	11	6	16	9	13
Dostatecznie	47	41	45	33	51
Niedostatecznie	35	46	31	51	32
Trudno powiedzieć	6	7	8	7	4
Średnia na skali od 2 do 5, na której 2 oznacza ocenę niedostateczną, a 5 – bardzo dobrą	2,8	2,6	2,9	2,6	2,8

Wprawdzie w ciągu ostatniego roku poprawiło się postrzeganie tej sfery działalności państwa – zdecydowanie zmniejszył się odsetek badanych wystawiających jej notę niedostateczną (o 19 punktów), a wzrósł odsetek tych, którzy wystawiają dostateczną (o 18 punktów), jednak trudno uznać obecne oceny za dobre. Patrząc z dłuższej perspektywy – od roku 1996 – i biorąc pod uwagę średnie na starej skali ocen szkolnych (od 2 – ocena niedostateczna do 5 – bardzo dobra), można powiedzieć, że polityka prorodzinna była i jest oceniana nie najlepiej – na trzy z minusem (średnie wahają się w przedziale od 2,6 do 2,9).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (278) przeprowadzono w dniach 4–11 lipca 2013 roku na liczącej 1005 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Interpretując obecne oceny polityki prorodzinnej nie można zapominać o notowaniach rządu, które nie są najlepsze. Krytyczne postrzeżenie tej sfery działalności gabinetu Donalda Tuska może być po części rezultatem niskiego poparcia dla rządu².

Interesowało nas również, czy zdaniem badanych państwo poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki powinno zachęcać ludzi do posiadania większej liczby dzieci. Zdecydowana większość Polaków (71%) dostrzega zasadność prowadzenia takich działań, jedna czwarta zaś (23%) nie widzi takiej potrzeby.

O potrzebie prowadzenia przez państwo polityki pronatalistycznej stosunkowo najczęściej przekonani są absolwenci wyższych uczelni, mieszkańcy największych, ponadpółmilionowych miast, badani o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1500 zł, a w grupach społeczno-zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem. Opinie w tej sprawie różnicują także poglądy polityczne – respondenci identyfikujący się z prawicą relatywnie częściej niż pozostali są zdania, że państwo poprzez swoje działania powinno zachęcać ludzi do posiadania większej liczby dzieci. Co interesujące, o potrzebie prowadzenia przez państwo odpowiednich działań w tym zakresie w większym stopniu przekonani są mężczyźni niż kobiety (zob. tabele aneksowe).

W ciągu ostatnich trzynastu lat poglądy na ten temat uległy dość dużym zmianom. O ile w roku 2000, gdy po raz pierwszy pytaliśmy o tę kwestię, większość badanych uważała, że państwo nie powinno zachęcać ludzi do posiadania większej liczby dzieci, o tyle sześć lat

² Por. komunikat CBOS „Stosunek do rządu w lipcu”, lipiec 2013 (oprac. B. Badora).

później zdecydowanie zaczęło przeważać przekonanie o konieczności prowadzenia odpowiedniej polityki pronatalistycznej. W kolejnych sześciu latach przeświadczenie to jeszcze się umocniło. Obecnie trochę rzadziej niż w zeszłym roku Polacy sądzą, że państwo powinno zachęcać ludzi do posiadania większej liczby dzieci, co w pewnej mierze może wynikać z faktu, że w 2012 roku problemy demograficzne Polski często były poruszane w debacie publicznej w związku ze zmianami w systemie emerytalnym. Stosunkowo rzadko wyrażane w 2000 roku przekonanie o konieczności prowadzenia odpowiedniej polityki pronatalistycznej mogło być rezultatem niedostatecznego poinformowania opinii publicznej o problemach demograficznych i ich negatywnych konsekwencjach. Zdaniem ekspertów, choć już na początku lat 90. XX wieku nastąpiło w Polsce znaczące zmniejszenie dzietności, problem ten został zauważony przez władze dość późno – dopiero pod koniec lat 90. powstały pierwsze rządowe programy mające na celu przeciwdziałanie niekorzystnej sytuacji demograficznej³.

Tabela 2

Czy obecnie w Polsce państwo poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki powinno zachęcać ludzi do posiadania większej liczby dzieci czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	II 2000		II 2006		IV 2012		VII 2013	
	w procentach							
Zdecydowanie powinno zachęcać	9	33	29	69	43	76	33	71
Raczej powinno zachęcać	24		40		33		38	
Raczej nie powinno zachęcać	23	58	16	21	14	19	17	23
Zdecydowanie nie powinno zachęcać	35		5		5		6	
Trudno powiedzieć	9	9	10	10	5	5	6	6

Badanych zapytaliśmy także, jakie formy wspierania rodziny – spośród obecnie funkcjonujących lub postulowanych – uważają za najbardziej zachęcające młodych ludzi do posiadania dzieci.

Ankietowani najczęściej wskazywali na rozwiązanie niedawno wprowadzone i, jak wynika z innych naszych badań, cieszące się dużą aprobatą społeczną⁴ – roczne urlopy rodzicielskie (49%). Zdaniem niemal połowy respondentów (46%) dobrą zachętą do posiadania dzieci są ulgi podatkowe dla osób wychowujących potomstwo, a według niewiele mniejszej grupy (44%) – pomoc dla młodych małżeństw w uzyskaniu mieszkania.

³ Zob. B. Balcerzak-Paradowska, *Współczesna polityka rodzinna wobec kryzysu dzietności*, Biuro Analiz Sejmowych, 29 kwietnia 2010.

⁴ Zob. komunikat „Polacy o rocznych urlopowach rodzicielskich”, czerwiec 2013 (oprac. M. Omyła-Rudzka).

RYS. 2. **JAKIE FORMY WSPIERANIA RODZINY, OBECNIE FUNKCJONUJĄCE LUB POSTULOWANE, UWAŻA PAN(I) ZA NAJBARDZIEJ ZACHĘCAJĄCE MŁODYCH LUDZI DO POSIADANIA DZIECI?**

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Co trzeci badany wiążąc zaniechanie planów prokreacyjnych z trudną sytuacją młodych matek na rynku pracy podziela opinię, że z punktu widzenia zwiększenia dzietności kluczowa jest pomoc w powrocie do pracy lub w znalezieniu zatrudnienia dla matek małych dzieci (34%).

Więcej niż co piąty ankietowany wskazywał na takie finansowe formy wspierania rodziny, jak: zmniejszanie kosztów opieki przedszkolnej (25%), wypłacanie przez państwo pensji dla niepracujących zawodowo kobiet zajmujących się wychowywaniem dzieci (22%). Trochę rzadziej wskazywano pozostałe sposoby finansowego oddziaływania: wysokie zasiłki dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej (19%), podniesienie progu dochodowego uprawniającego do zasiłków rodzinnych (17%) czy też jednorazowe zasiłki wypłacane po urodzeniu dziecka, tzw. becikowe (14%).

Spśród pozafinansowych instrumentów polityki prorodzinnej mogących zachęcić młodych ludzi do decydowania się na dzieci relatywnie często wskazywane były: zwiększenie liczby żłobków i przedszkoli (21%) oraz stworzenie rodzicom małych dzieci możliwości elastycznego czasu pracy (17%).

Warto zaznaczyć, iż Polacy w ogromnej większości uważają, że państwo poprzez odpowiednią politykę prorodziną może zachęcać ludzi do posiadania potomstwa. Zaledwie co pięćdziesiąty ankietowany (2%) jest zdania, że polityka prorodzinna nie wpływa na zamierzenia prokreacyjne.

Opinie na temat skuteczności różnych form wspierania rodziny różnicuje płeć. Kobiety częściej niż mężczyźni uważają, że do posiadania dzieci zachęciłyby młodych ludzi takie rozwiązania pozwalające godzić obowiązki zawodowe z rodzinnymi, jak: pomoc w powrocie do pracy lub znalezieniu zatrudnienia dla matek małych dzieci (39% wobec 28%) oraz zwiększenie liczby przedszkoli i żłobków (24% wobec 18%). Mężczyźni zaś trochę częściej niż kobiety przywiązują wagę do ulg podatkowych dla osób wychowujących dzieci (48% wobec 43%), wskazując na ten instrument polityki rodzinnej niemal równie często jak na roczne urlopy rodzicielskie.

Przekonania w tej sprawie zależne są również od wykształcenia oraz sytuacji materialnej. Absolwenci wyższych uczelni częściej niż pozostali uważają, że zachętą do posiadania dzieci mogą być ulgi podatkowe, a także elastyczny czas pracy, natomiast gorzej wykształceni częściej w tym kontekście wskazują na jednorazowe zasiłki wypłacane po urodzeniu dziecka oraz wysokie zasiłki dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Ten ostatni sposób oddziaływania państwa rzadziej niż pozostali – co zrozumiałe – wymieniają respondenci dobrze oceniający warunki materialne swoich gospodarstw

domowych, którzy zarazem przywiązują większą wagę do ulg podatkowych oraz elastycznego czasu pracy jako zachęt do decydowania się na dziecko.

Wprawdzie w ostatnim roku poprawiły się oceny polityki prorodzinnej, jednak jej postrzeganie wciąż nie jest pozytywne – połowa badanych ocenia ją dostatecznie, a co trzeci niedostatecznie. W ciągu ostatnich trzynastu lat znacząco wzrósł odsetek respondentów przekonanych, że państwo poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki powinno zachęcać ludzi do posiadania większej liczby dzieci – obecnie opinię tę podziela prawie trzy czwarte ankietowanych. Spośród różnych form wspierania rodziny mogących się przyczynić do zwiększenia dzietności za najbardziej zachęcające młodych ludzi do posiadania dzieci respondenci uważają: roczne urlopy rodzicielskie, ulgi podatkowe dla osób wychowujących dzieci oraz pomoc dla młodych małżeństw w uzyskaniu mieszkania.

Opracowała

Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

A N E K S

Tabela 1

		Czy obecnie w Polsce państwo poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki powinno zachęcać ludzi do posiadania większej liczby dzieci czy też nie?				Liczba osób
		Zdecydowanie powinno zachęcać	Raczej powinno zachęcać	Nie powinno zachęcać	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		33	38	23	6	1003
Płeć	Mężczyźni	39	34	21	6	486
	Kobiety	26	42	26	5	517
Wiek	18-24 lata	27	40	23	10	118
	25-34	34	42	20	4	203
	35-44	34	37	25	4	171
	45-54	29	35	33	3	164
	55-64	33	38	25	5	174
	65 lat i więcej	38	36	17	9	171
Miejsce zamieszkania	Wieś	32	38	23	8	396
	Miasto do 19 999	32	38	27	3	157
	20 000 - 99 999	28	40	26	6	192
	100 000 - 499 999	34	38	23	5	160
	500 000 i więcej mieszk.	42	38	18	2	98
Wykształcenie	Podstawowe	28	34	28	9	218
	Zasadnicze zawodowe	25	44	26	5	251
	Średnie	31	39	24	6	336
	Wyższe	49	34	15	2	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	54	30	14	2	96
	Średni personel, technicy	23	48	24	4	35
	Pracownicy adm.-biurowi	32	36	24	8	79
	Pracownicy usług	24	39	33	4	65
	Robotnicy wykwalifikowani	27	44	24	5	105
	Robotnicy niewykwalifik.	21	42	30	7	53
	Rolnicy	26	49	22	3	65
Pracujący na własny rach.	40	37	17	6	47	
Bierni zawodowo	Renciści	28	32	36	4	65
	Emeryci	36	38	19	7	197
	Uczniowie i studenci	30	46	19	5	59
	Bezrobotni	34	26	31	8	81
	Gospodynie domowe i inni	29	41	26	5	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	33	42	21	4	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	35	39	20	5	111
	sekt. pryw. poza rolnict.	34	35	25	6	236
	prywatnym gosp. rolnym	27	50	19	3	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	26	36	34	4	137
	501-750	33	34	29	4	121
	751-1000	35	39	23	3	140
	1001-1500	37	35	23	4	177
	Powyżej 1500 zł	40	39	18	3	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	33	27	4	161
	Średnie	28	39	26	7	437
	Dobre	36	40	20	4	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	24	23	3	61
	Raz w tygodniu	33	40	21	6	453
	1-2 razy w miesiącu	30	36	27	7	161
	Kilka razy w roku	29	41	25	4	204
	W ogóle nie uczestniczy	31	36	26	6	123
Poglądy polityczne	Lewica	29	41	25	5	139
	Centrum	31	38	26	5	375
	Prawica	42	38	17	4	265
	Trudno powiedzieć	27	36	27	10	223

Tabela 2

		Jakie formy wspierania rodziny, obecnie funkcjonujące lub postulowane, uważa Pan(i) za najbardziej zachęcające młodych ludzi do posiadania dzieci?				
		Roczne urlopy rodzicielskie	Zmniejszenie kosztów opieki przedszkolnej w placówkach publicznych	Dofinansowanie zatrudnienia niani poprzez opłacanie jej składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne	Ulgi podatkowe dla osób wychowujących dzieci	Jednorazowe zasiłki wypłacane po urodzeniu dziecka, tzw. becikowe
		%	%	%	%	%
Ogółem		49	25	12	46	14
Płeć	Mężczyźni	49	25	14	48	14
	Kobiety	50	26	10	43	14
Wiek	18-24 lata	49	28	7	44	21
	25-34	45	28	15	46	16
	35-44	51	30	15	53	12
	45-54	49	27	10	44	16
	55-64	58	25	13	46	9
	65 lat i więcej	44	15	9	39	14
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	22	12	42	18
	Miasto do 19 999	50	23	11	41	15
	20 000 - 99 999	48	29	15	49	13
	100 000 - 499 999	56	27	16	51	6
	500 000 i więcej mieszk.	48	31	4	51	13
Wykształcenie	Podstawowe	45	20	8	41	20
	Zasadnicze zawodowe	54	26	12	44	17
	Średnie	50	27	13	44	12
	Wyższe	48	27	14	56	8
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	48	24	13	62	14
	Średni personel, technicy	37	40	22	43	6
	Pracownicy adm.-biurowi	41	37	7	47	3
	Pracownicy usług	45	27	7	49	22
	Robotnicy wykwalifikowani	59	25	17	52	16
	Robotnicy niewykwalifik.	50	24	7	43	13
	Rolnicy	64	18	13	30	22
	Pracujący na własny rach.	48	31	18	51	13
Bierni zawodowo	Renciści	51	24	8	51	15
	Emeryci	47	16	11	40	13
	Uczniowie i studenci	46	23	7	43	19
	Bezrobotni	51	32	20	45	14
	Gospodynie domowe i inni	50	34	8	36	18
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	48	29	8	56	10
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	28	15	55	4
	sekt. prywat. poza rolnict.	43	29	14	48	19
	prywatnym gosp. rolnym	69	17	13	33	22
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	45	27	11	49	16
	501-750	61	30	15	43	18
	751-1000	52	25	8	43	18
	1001-1500	42	22	11	49	9
	Powyżej 1500 zł	48	27	13	49	13
Ocena własnych war. mater.	Złe	42	24	9	37	12
	Średnie	52	25	13	44	15
	Dobre	49	26	12	50	15
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	46	18	20	35	11
	Raz w tygodniu	49	24	8	46	17
	1-2 razy w miesiącu	50	28	16	48	16
	Kilka razy w roku	51	28	13	44	13
	W ogóle nie uczestniczy	49	26	16	47	6
Poglądy polityczne	Lewica	51	27	17	49	9
	Centrum	51	24	14	45	13
	Prawica	53	26	9	50	20
	Trudno powiedzieć	41	25	8	38	12

Tabela 2 (cd.)

		Jakie formy wspierania rodziny, obecnie funkcjonujące lub postulowane, uważa Pan(i) za najbardziej zachęcające młodych ludzi do posiadania dzieci?				
		Ułatwienia w zakładaniu żłobków i stworzenie instytucji klubów dziecięcych oraz dziennego opiekuna	Pomoc dla młodych małżeństw w uzyskaniu mieszkania (np. poprzez tańsze i łatwiej dostępne kredyty mieszkaniowe)	Zwiększenie liczby żłobków i przedszkoli	Podniesienie progu dochodowego uprawniającego do zasiłków rodzinnych	Pomoc w powrocie do pracy lub w znalezieniu zatrudnienia dla matek małych dzieci
		%	%	%	%	%
Ogółem		8	44	21	17	34
Płeć	Mężczyźni	5	43	18	17	28
	Kobiety	11	44	24	16	39
Wiek	18-24 lata	8	50	11	15	33
	25-34	10	49	21	13	39
	35-44	7	37	22	25	34
	45-54	8	46	19	21	35
	55-64	8	40	25	17	26
	65 lat i więcej	7	42	23	9	34
Miejsce zamieszkania	Wieś	7	43	21	17	35
	Miasto do 19 999	6	44	15	20	32
	20 000 - 99 999	9	41	21	12	34
	100 000 - 499 999	10	48	24	20	33
	500 000 i więcej mieszk.	12	45	24	14	32
Wykształcenie	Podstawowe	7	41	18	15	36
	Zasadnicze zawodowe	7	40	21	20	25
	Średnie	8	47	21	17	36
	Wyższe	12	46	24	13	38
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	45	26	10	37
	Średni personel, technicy	12	46	25	15	42
	Pracownicy adm.-biurowi	8	57	17	23	44
	Pracownicy usług	9	42	16	14	34
	Robotnicy wykwalifikowani	3	42	15	24	30
	Robotnicy niewykwalifik.	11	53	28	31	25
	Rolnicy	7	41	10	23	34
Pracujący na własny rach.	13	33	26	24	28	
Bierni zawodowo	Renciści	3	42	33	16	28
	Emeryci	7	42	22	11	36
	Uczniowie i studenci	11	49	14	12	36
	Bezrobotni	4	42	17	8	24
	Gospodynie domowe i inni	12	37	27	20	34
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	11	45	25	19	37
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	7	43	22	20	24
	sekt. pryw. poza rolnict.	8	48	19	21	36
	prywatnym gosp. rolnym	9	41	12	21	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	5	41	19	24	26
	501-750	7	37	16	19	32
	751-1000	7	50	19	19	34
	1001-1500	7	54	26	14	40
	Powyżej 1500 zł	12	43	28	13	34
Ocena własnych war. mater.	Złe	8	37	21	16	30
	Średnie	6	45	22	18	33
	Dobre	10	46	19	15	35
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	45	24	14	35
	Raz w tygodniu	8	43	23	18	33
	1-2 razy w miesiącu	7	41	19	16	31
	Kilka razy w roku	8	49	17	18	35
	W ogóle nie uczestniczy	11	43	18	11	34
Poglądy polityczne	Lewica	10	43	19	13	36
	Centrum	9	41	20	19	34
	Prawica	7	48	24	20	33
	Trudno powiedzieć	7	44	20	11	32

Tabela 2 (cd.)

		Jakie formy wspierania rodziny, obecnie funkcjonujące lub postulowane, uważa Pan(i) za najbardziej zachęcające młodych ludzi do posiadania dzieci?			
		Wysokie zasiłki dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej	Możliwość korzystania z płatnych urlopów rodzicielskich przez babcie i dziadków	Wypłacanie przez państwo pensji dla niepracujących zawodowo kobiet zajmujących się wychowywaniem dzieci	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli, żłobków, świetlic szkolnych
		%	%	%	%
Ogółem		19	6	22	8
Płeć	Mężczyźni	19	7	20	6
	Kobiety	19	5	24	9
Wiek	18-24 lata	22	9	29	4
	25-34	19	6	21	7
	35-44	16	4	21	9
	45-54	19	7	23	9
	55-64	19	6	20	10
	65 lat i więcej	20	6	21	5
Miejsce zamieszkania	Wieś	22	9	22	7
	Miasto do 19 999	21	6	20	5
	20 000 - 99 999	10	3	25	10
	100 000 - 499 999	23	4	19	9
	500 000 i więcej mieszk.	16	7	25	7
Wykształcenie	Podstawowe	25	5	21	4
	Zasadnicze zawodowe	18	4	22	10
	Średnie	20	7	25	7
	Wyższe	12	9	19	11
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	10	10	17	10
	Średni personel, technicy	13	11	24	25
	Pracownicy adm.-biurowi	15	9	23	8
	Pracownicy usług	19	6	27	10
	Robotnicy wykwalifikowani	18	4	24	3
	Robotnicy niewykwalifik.	23	6	20	11
	Rolnicy	21	6	30	5
	Pracujący na własny rach.	17	4	7	9
Bierni zawodowo	Renciści	30	5	14	7
	Emeryci	19	6	24	7
	Uczniowie i studenci	22	4	24	4
	Bezrobotni	27	6	25	6
		Gospodynie domowe i inni	14	4	25
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	16	10	15	14
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	15	4	25	9
	sekt. pryw. poza rolnict.	19	6	21	7
	prywatnym gosp. rolnym	19	6	28	3
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	19	7	24	11
	501-750	25	5	23	6
	751-1000	20	7	27	3
	1001-1500	19	5	23	10
	Powyżej 1500 zł	19	9	17	10
Ocena własnych war. mater.	Złe	24	7	25	8
	Średnie	21	5	20	7
	Dobre	15	7	24	8
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	5	28	5
	Raz w tygodniu	19	6	22	8
	1-2 razy w miesiącu	16	8	22	6
	Kilka razy w roku	18	4	25	9
	W ogóle nie uczestniczy	25	9	15	9
Poglądy polityczne	Lewica	16	7	20	8
	Centrum	19	7	23	7
	Prawica	15	4	22	7
	Trudno powiedzieć	26	7	22	9

Tabela 2 (cd.)

		Jakie formy wspierania rodziny, obecnie funkcjonujące lub postulowane, uważa Pan(i) za najbardziej zachęcające młodych ludzi do posiadania dzieci?				Liczba osób
		Stworzenie rodzicom małych dzieci możliwości elastycznego czasu pracy	Inne	Żadne, polityka prorodzinna nie wpływa na decyzje o posiadaniu potomstwa	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		17	2	2	3	1003
Płeć	Mężczyźni	15	2	1	4	485
	Kobiety	19	1	2	1	518
Wiek	18-24 lata	19		1	3	118
	25-34	21	1	1	1	203
	35-44	22	1	1	1	171
	45-54	17	2		3	165
	55-64	14	2	3	4	173
	65 lat i więcej	11	2	4	5	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	1	1	4	396
	Miasto do 19 999	18	4	2	3	157
	20 000 - 99 999	16	0	4	1	192
	100 000 - 499 999	17	0	0	1	160
	500 000 i więcej mieszk.	23	2	2	2	98
Wykształcenie	Podstawowe	9	2	3	5	217
	Zasadnicze zawodowe	12	0	1	4	252
	Średnie	22	1	2	2	337
	Wyższe	25	4	1	0	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	3			96
	Średni personel, technicy	21				35
	Pracownicy adm.-biurowi	12	2	3	1	80
	Pracownicy usług	15	1			65
	Robotnicy wykwalifikowani	12			4	105
	Robotnicy niewykwalifik.	8	2		4	53
	Rolnicy	23	2		4	65
	Pracujący na własny rach.	26	3		3	47
Bierni zawodowo	Renciści	13		3	1	64
	Emeryci	12	3	5	5	197
	Uczniowie i studenci	21			3	59
	Bezrobotni	20	1	1	2	81
	Gospodynie domowe i inni	15		2	5	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	1		1	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	1	2	2	112
	sekt. pryw. poza rolnict.	16	2		2	236
	prywatnym gosp. rolnym	22	2		3	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	19	1	2	2	136
	501-750	15	2	2	3	121
	751-1000	12	2	2	1	141
	1001-1500	16	0	0	3	177
	Powyżej 1500 zł	21	2	0	2	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	16	1	3	6	162
	Średnie	12	2	2	3	435
	Dobre	24	1	1	1	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	15	1	3	2	61
	Raz w tygodniu	19	2	1	3	455
	1-2 razy w miesiącu	15	1	3	3	161
	Kilka razy w roku	17	0	1	2	204
	W ogóle nie uczestniczy	16	2	1	3	122
Poglądy polityczne	Lewica	25			3	139
	Centrum	16	2	2	2	375
	Prawica	17	2	1	1	266
	Trudno powiedzieć	15	1	3	7	223